

Valitusosoituksen toimittaminen

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 28.11.2023 toimittamassaan kantelussaan arvostellut Helsingin kärjäoikeuden menettelyä valitusosoituksen toimittamisessa. Kantelun mukaan kantelijalle ei ole toimitettu valitusosoitusta ennen kuin hän on valitusajan päättymistä edeltävänä iltana tiedustellut asiasta kärjäoikeudelta.

Lisäksi kantelija on arvostellut kärjäoikeuden epäyhtenäistä käytäntöä maksujen perimisessä kärjäoikeuden äänitallenteita tilattaessa sekä sitä, että kärjäoikeudesta on ilmoitettu hänen 7.9.2023 ja 12.9.2023 lähettämiinsä pyyntöihin, että tallenteet toimitetaan vasta tuomion antamisen 25.9.2023 jälkeen.

SELVITYS

Helsingin kärjäoikeus on 5.3.2024 toimittanut kärjäoikeuden laamannin asiasta antaman lausunnon ja sen liitteenä kärjätuomarin selvityksen sekä hallinnollisen lakimiehen lausunnon. Lisäksi kärjäoikeus on toimittanut hallintojohtajan oikaisuvaatimukseen antaman päätöksen sekä sähköpostikirjeenvaihtoa.

Lausunto liitteineen toimitetaan kantelijalle ohessa.

RATKAISU

Arviointi

Valitusosoituksen toimittaminen

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet.

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tulee muun ohella valvoa, että tuomioistuimet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeuskansleri ei kuitenkaan voi puuttua riippumattomien tuomioistuinten toimi- ja harkintavaltansa rajoissa tapahtuvaan päätöksentekoon.

Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 11 §:n mukaan, kun tyytymättömyyden ilmoitus on tehty ja hyväksytty, on asianosaiselle annettavaan käräjäoikeuden ratkaisun jäljennökseen liitettävä valitusosoitus. Saman pykälän 2 momentin (2010/650) mukaan valitusosoituksessa on mainittava muutoksenhakutuomioistuin sekä valitusajan päättymispäivä. Siinä on selostettava säännökset valituksen perilleajamisesta, jatkokäsittelyluvasta ja lupaperusteista sekä valituskirjelmän sisällöstä ja liitteistä. Lisäksi valitusosoitukseen on sisällytettävä vastaavat tiedot vastavalituksesta sekä ennakkopäätösvalituksesta sen mukaan kuin 14 a–14 c §:ssä ja 30 a luvussa säädetään.

Puheenjohtajana asiassa toiminut käräjätuomari on selvityksessään kertonut, että asian pääkäsittelyn lopuksi ilmoitettiin tuomionantopäivä sekä kerrottiin seikkaperäisesti muutoksenhakumenettelystä. Käräjätuomari on selvityksessään tuonut esiin, että valitusosoituksen toimittaminen on täysin käräjäsihteereille osoitettu tehtävä. Sihteereiden joukossa oli kyseessä olevaa asiaa koskevana aikana useita sairastapauksia, poissaoloja sekä sijaistuksia, joten todennäköisesti siksi, täysin inhimillisen virheen takia, valitusosoitus oli jäänyt lähettämättä kantelijalle.

Käräjätuomari on selvityksessään todennut, että myös hänelle tuli yllätyksenä, ettei valitusosoitusta ollut toimitettu tyytymättömyyden ilmoituksen jälkeen. Valitusosoitus on kuitenkin toimitettu kantelijalle viipymättä sen jälkeen, kun asia selvisi. Käräjätuomari on varmistanut samalla varmuuden vuoksi omatoimisesti myös kaikilta muilta asiakokonaisuudessa tyytymättömyyttä ilmoittaneilta, että olihan valitusosoitus toimitettu heille ja toimittanut sen varmuuden vuoksi uudestaan. Samoin käräjätuomari on kertonut myöntäneensä lisääaikaa kaksi tai kolme viikkoa valituksen tekemiseksi kaikille niille ketkä sitä pyysivät, eikä asiassa siten tullut oikeudenmenetyksiä. Käräjätuomari on vielä selvityksessään todennut, että kantelija oli valittanut asiassa määräjassa siitä huolimatta, ettei ollut saanut valitusosoitusta.

Helsingin kärjäoikeuden laamanni on lausunnossaan viitannut kärjätuomarin selvitykseen, jonka mukaan valitusosoitus on ilmeisesti inhimillisen virheen vuoksi jäänyt toimittamatta kantelijalle. Laamanni on lausunnossaan todennut, että Helsingin kärjäoikeudessa on henkilökuntaa ohjeistettu muutoksenhausta ja valitusosoituksen liittämisestä päätökseen lain edellyttämällä tavalla. Valitusosoitus tulee toimittaa asianosaiselle tai vastaajalle viimeistään silloin, kun tyytymättömyyden osoitus on lähetetty kärjäoikeuteen. Lisäksi laamanni on lausunnossaan todennut, että muutoksenhakuohjeistus ja siihen liittyvät päivämäärät on kuitenkin selvityksen mukaan käyty läpi pääkäsittelyssä. Kärjätuomari on myös välittömästi virheen tultua kärjäoikeuden tietoon ryhtynyt toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että valitusosoitus on toimitettu kaikille tyytymättömyyttä ilmoittaneille vastaajille. Myös valitusaikaa on pidennetty niiden vastaajien osalta, jotka ovat pyytäneet määräajan pidennystä.

Sekä asiassa puheenjohtajana toiminut kärjätuomari sekä kärjäoikeuden laamanni ovat myöntäneet, että valitusosoitus on jäänyt inhimillisen virheen vuoksi toimittamatta kantelijalle sekä myös joillekin muille asianosaisille. Kärjätuomari on selvityksessään tuonut esiin, että valitusosoituksen toimittaminen on Helsingin kärjäoikeudessa kärjäsihteereille osoitettu tehtävä ja kyseistä asiaa koskevana ajankohtana on ollut useita sairastapauksia ja poissaoloja.

Kärjätuomarin selvityksessään esiin tuomat seikat kuten henkilöstön poissaolot ovat sinänsä ymmärrettävästi vaikuttaneet kärjäoikeuden toimintaan. Laillisuusvalvontakäytännössä on kuitenkin vakiintuneesti katsottu, ettei viranomainen voi ruuhkautuneen työtilanteen, resurssipulan tai esimerkiksi töiden organisointiin liittyvien ongelmien vuoksi jättää huolehtimatta laissa säädetystä velvoitteistaan. Viranomaisen tulee tehokkaalla työnjohdolla, työnteon organisoinnilla ja toimintatapojen kehittämisellä sekä muilla käytettävissään olevilla työnkulkua parantavilla keinoilla vaikuttaa omaan toimintaansa niin, että lakia kyetään noudattamaan.

Toisinaan kuitenkin – niin kuin tässä tapauksessa – se ei toteudu, mutta yksittäisen virkamiehen ryhtyminen oma-aloitteisesti ja ripeästi korjaaviin toimiin esti tässä oikeudenmenetysten syntymisen.

Helsingin kärjäoikeus on menetellyt asiassa lainvastaisesti jättämällä valitusosoituksen toimittamatta tyytymättömyyden ilmoittamisen jälkeen.

Tallenteiden toimittaminen ja niiden maksullisuus

Kärjätuomarin selvityksen mukaan tallennepyyntöjä koskevassa asiakokonaisuudessa on ollut noin 110 vastaajaa, sitä käsiteltiin kuutena istuntopäivänä ja jokaisena istuntopäivänä kuultiin 2-4 todistajaa. Todistajien kuulemisista nauhoja kertyi siis paljon, usealle päivälle ja usean eri diaarin alle. Nauhatilauksia tuli myös useita ja kaikki tilaukset toimitettiin viipymättä eteenpäin lainkäyttöosastolta Helsingin kärjäoikeuden IT-osastolle, joka poltti pyydetyt tiedostot levyille

niin nopeasti kuin ehtivät. Nauhojen toimitus oli työlästä ja aikaa vievää, sillä nauhoja oli paljon ja oli huolellisesti varmistettava, että oikeat nauhat menivät oikeille tilaajille. Koska nauhat eivät mahtuneet sähköpostiin, ne poltettiin erillisille CD-levyille.

Kantelijalle ilmoitettiin nauhojen maksullisuudesta ja siitä, että niiden saamisessa kestää yllä mainitusta syystä. Käräjätuomari on selvityksessään tuonut esiin, että hänen muistaakseen kantelijalle annettiin myös mahdollisuus tulla kuuntelemaan nauhat asiakaspalveluun nopeamman aikataululla ja maksutta. Kantelija saatuaan kuuntelunauhut, tilasi erikseen myös todistena olleita Drone-tallenteita, jotka toimitettiin hänelle erillisellä CD-levyllä, erillisellä toimituksella, josta ei laadittu toista laskua, vaikka siihen olisi ollut samanlainen maksuperuste kuin nauhoilla. Käräjätuomarin mukaan kantelijalle on toimitettu nauhat siinä ajassa, kun se on ollut mahdollista ja kohtuullista huomioiden asian laatu ja laajuus.

Helsingin käräjäoikeuden laamannin lausunnon mukaan todistajakertomuksia ei voida lähettää asianosaiselle käräjäoikeuden järjestelmästä sähköpostilla, vaan niistä tulee laatia erillinen dvd-tallenne, joka toimitetaan asianosaiselle. Kantelijalle on ilmoitettu tallenteiden maksullisuudesta ennen tallenteiden lähettämistä. Kantelijalle on myös kerrottu toimenpiteistä, joita tallenteiden lähettäminen edellyttää sekä tarjottu mahdollisuutta tallenteiden kuunteluun käräjäoikeudessa.

Hallinnollinen lakimies on selvityksensä mukaan lähettänyt kantelijalle viestin, jossa hän on ker-tonut suoritteen maksullisuudesta. Suorite eli tallenne on laadittu erikseen käräjäoikeuden IT-osastolla pyynnön johdosta eikä sitä ole ollut valmiina lähetettävänä sähköisesti. Kantelijalle on kerrottu uudestaan, että tallenteet ovat Helsingin käräjäoikeuden laatimina maksullisia 29 euroa per tilaus per tallenne ja 1,50 euroa lisää, jos tallennetaan CD-levylle. Hallinnollinen lakimies on selvityksessään tuonut esiin selvittäneensä kantelijalle, että jos tilaajalle on esimerkiksi myön-netty oikeusapu siten, että oikeudenkäynti on hänelle maksuton, suorite toimitetaan veloituk-setta. Hallinnollisen lakimiehen mukaan kantelija on käräjäoikeudelle 26.1.2024 lähettämäs-sään viestissä vaatinut saamansa laskun oikaisua. Käräjäoikeuden hallintojohtaja on antanut kielteisen valituskelpoisen päätöksen kantelijalle tämän oikaisuvaatimukseen.

Asian aineiston perusteella kantelija on Helsingin käräjäoikeudelle lähettämässään sähköposti-viesteissä 7.9.2023 ja 12.9.2023 pyytänyt saada käsittelypäivän 4.9.2023 tallenteet. Kantelijalle on vastattu samana päivänä sähköpostitse ja kerrottu tallenteiden maksullisuudesta. Samalla Kantelijalle on kerrottu, että tallenteet ja pöytäkirja toimitetaan tuomion antamisen 25.9.2023 jälkeen. Kantelijalle on myös tarjottu mahdollisuutta tulla jo aiemmin kuuntelemaan tallenteet käräjäoikeuden tiloihin. Helsingin käräjäoikeudesta saadun tiedon mukaan tallenteet on toimi-tettu kantelijalle 29.9.2023.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan kyseisessä pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

Julkisuuslain 34 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan asiakirjan antamisesta ei peritä maksua, kun sähköisesti talletettu asiakirja lähetetään asianosaiselle sähköpostitse.

Oikeusministeriön asetuksen tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 8 § 3 momentin mukaan asian käsittelyn sisältävästä ääni- tai kuvanauhoitteesta taikka tallenteesta peritään tilaajalta nauha- tai tallennekustannusten lisäksi toimituskustannuksena 29 euroa.

Käräjätuomarin selvityksen perusteella kyseessä on ollut laaja asia, jossa on ollut lukuisia kuultavia ja tallenteista on tehty useita pyyntöjä, jotka on toimitettu viivytyksettä toteutettavaksi käräjäoikeuden IT-osastolle. Pyydettyjä asiakirjoja on kokonaisuudessaan ollut paljon, pyyntöjä on tullut useilta eri tahoilta ja pyydetty tallenteet on jouduttu erikseen polttamaan CD-levyille.

Kyseessä on ollut julkisuuslain tarkoittama tilanne, jossa tallenteita koskeva pyyntö on vaatinut erityistoimenpiteitä ja tavanomaista suuremman työmäärän. Tallenteet on siten voitu antaa viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun käräjäoikeus on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Selvityksen perusteella tallenteita ei ole sellaisenaan voitu lähettää sähköisessä muodossa, vaan tallenteiden toimitus on edellyttänyt sisällön siirtämistä.

Edellä mainituilla perusteilla Helsingin käräjäoikeus ei ole menetellyt lainvastaisesti taikka muutoin ylittänyt harkintavaltansa tallenteiden toimittamisessa taikka tallenteiden maksullisuudesta päättäessään.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Helsingin käräjäoikeuden huomiota oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 11 §:n noudattamiseen.

Muilta osin asiassa ei ole ilmennyt lainvastaista menettelyä tai laiminlyöntiä.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Liisamari Herala